

ning lõpuks represseeriti Läti sõjaväelased, keda peeti Nõukogude režiimile ebalojalseks. Nõukogude repressioonid tabasid erineval moel 1940. aastal Läti sõjaväe teenistuses olnud 30 843 isikut iga kuuendat.

Siinkirjutaja rääkis teemal „Poliitika tehnoloogia: Nõukogude anneksioon 1940. a. Eesti ajakirjanduse kajastuses”. Ettekanne kirjeldas, kuidas ja kes manipuleerisid Eesti massikommunikatsioonivahenditega ja kuidas see pidi mõjutama Nõukogude agressiooni retseptiooni Eesti ühiskonnas. Ettekannet võib laiendatud kujul lugeda käesolevast Tuna numbrist.

Konverentsi lõpetuseks luges Genotsiidi ja Vastupanu Uurimise Keskuse teadusosakonna direktor Arūnas Bubnys ette Poola Opole Ülikooli ajalooteaduskonna professori Krzysztof Tarka ettekande „Poola valitsuse seisukoht Nõukogude plaanide suhtes Leedu annekteerimise osas II maailmasõja perioodil”. Poola valitsus Londonis ei tunnustanud Leedu annekteerimist ja üritas mõjutada ka Inglismaad selles suunas, kuid lisaklauslina nõuti, et Vilnius jääks ka edaspidi osaks Poolast.

Kuigi korraldajad olid kutsunud kõnelema ka Vene ajaloolasi, ei olnud viimased konverentsil osalemist kahjuks siiski võimalikuks pidanud. Pärast konverentsi sai tutvuda fotonäitusega „Esimene Nõukogude okupatsioonaaasta”.

Konverents oli Leedu-keskne, kuid võrreldes ettekandeid Eesti annekteerimise käiguga, kinnistub pilt koordineeritud sovetiseerimisaktioonist Eestis, Lätis ja Leedus, mille eelduseks oli nende riikide poliitilise iseseisvuse likvideerimine sõjalise hõlvamisega. Kahjuks ei toimunud vähemalt siinkirjutaja andmeil samasisulisi konverentse Eestis ega Lätis, mistõttu tuleb leedulaste initsiatiivi ainult tervitada, isegi kui arvestada konverentsi korralduslikust poolest tulenevat mõningast politiseeritust. Kõrvutades ja analüüsides Leedus ja Lätis toimunut, kerkivad ka Eesti puhul esile uued küsimused ning vastused selle probleemiderohke ja siiani täielikult avamata traagiliste tagajärgedeni viinud sündmusteahela kohta.

Meelis Saueauk

Väike õiendus Dionysius Fabriciuse teemal

Johannes Esto Ühingu väljaande „Dionysius Fabricius Liivimaa ajaloo lühiülevaade / *Dionysii Fabricii Livonicae historiae compendiosa series, s.l., s.a.*” trükis avaldamine 2010. aasta kevadel kujunes oma lõppjärgus ebaratsionaalselt kiirustatuks. Seetõttu jäi kroonikaväljaande eessõnas, paraku, kasutamata seni tundmata teade Zamoyskite arhiivist Vanade Aktide Peaarhiivis Varssavis Fabriciuse ametisse nimetamise kohta: *Archiwum Głównie Akt Dawnych, Archiwum Zamoyskich (II. Akta poszczególnych członków rodziny Zamoyskich)*, nr. 696. Eessõnas on osutatud üksnes Dionysius Fabriciuse esinemisele Tartu raeprotokollis 1604. aastal ning lisatud: „Rohkem ei ole sellest mehest ajalooallikates midagi teada.” (lk. 9) Seda väidet ei saa õnneks enam aprobeerida. Võnnu piiskop Otto Schenking teatas 26. juunil 1602 Riias suurhetman Jan Zamoyskile, et ta andis Dionysius Fabriciusele, Liivimaal juba väljateeninud vaimulikule Püha Kuningliku Majesteedi järelepärimisel ja ülesandel (*emerito iam Liuoniae Sacerdoti ex requisitione et mandato S. R. Mttis*) Viljandi praostiameti (*Praeposituram Felinensem*). Jan Zamoyski oli Viljandi linnuse ja linna siis äsja rootslaste käest tagasi vallutanud.

Paistab veel, et formuleeringul „Liivimaal juba väljateeninud vaimulikule” on sügavam sisu, et Dionysius Fabricius oli tõepoolest varemgi Liivimaal teeninud. 1599. aasta Poola revisjonis Viljandis on lossist Tartu vāravani viival Brynkszten (Lossi) tänaval majaomanik Wawrzyniec Cerkassewic esitanud oma maja taguse teise krundi kohta (koos aiaga ning kaugemal asuva nõõrimaaga) ostuüriku Dyonisiusz Fabriciuselt 1592. aastast (vt. Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T.XIII, Inflanty. Cz. 1. Wyd. J. Jakubowski i J. Kordzikowski. Warszawa, 1915. Źródła dziejowe. T. XXIV. Cz. 1, lk. 177). Tegemist on harva esineva, latiniseeritud nimega, ülimalt tõenäoliselt sama mehega. Kas Dionysius Fabricius siis 1592. aastal müüs oma krundi ja lahkus Viljandist? Ilmselt ta ju 1600. aastal rootslaste vangi ei langenud.

Enn Tarvel